

Oldefars bror druknede ved Bandholm

2. februar 2023

Min oldefar på min morfars side hedder Niels Munkgaard Pedersen, og ham og hans dramatiske liv har jeg skrevet flere historier om, bl.a. i bogen Niels Spillemand. Nu har min halvfætter og slægtsforskervæn Niels Christian Munksgaard Pedersen sendt mig materiale om hans storebror Niels Christian Pedersen, som led en krank skæbne, idet han i et voldsomt uvejr druknede som 33-årig ved Bandholm Havn på Lolland.

Ulykken er grundigt beskrevet i hele 15 siders retsdokumenter. Der var 5 mand ombord i den kæntrade båd, og heraf druknede de 3, mens 2 overlevede. De 2 overlevende har fortalt om ulykken og derfor er den beskrevet i mange detaljer. Ud over retsdokumenterne, så har jeg fremfundet mange andre oplysninger om de involverede personer i denne tragiske drukneulykke.

Niels Christian Pedersens fødsel og opvækst

Niels Christian Pedersen blev født i Snebjerg nær Herning den 18. december 1846. Han er søn af mine tipoldeforældre Peder Albæk Pedersen og hustru Ane Kirstine Christensen og han er storebror til min oldefar Niels Munkgaard Pedersen (1862-1940). Da han blev født, så havde hans far netop overtaget gården Siig efter sin far Peder Mortensen (min 2 x tipoldefar).

Niels er nr. 3 i en børneflokk på hele 10. Han voksede op på forældrenes gård i Snebjerg sammen med sine mange søskende, og de manglede ikke mad, men der var ikke så mange penge at gøre godt med. Børnene deltog i gårdens arbejde fra de var helt små, så de var alle vant til at arbejde hårdt og længe. Det var også skik den gang, at de blev hjemme til de blev konfirmeret, og derefter skulle de typisk ud at tjene som tjenestepiger og tjenestedrenge på de nærliggende gårde.

Det gik godt for forældrene og gården Siig var veldrevet. Ægteparret havde foruden deres børn også 2 tjenestekarle til at hjælpe med alt arbejdet.

Da Niels Christian var 13 år i 1860 boede han stadig hjemme sammen med sine daværende 6 søskende. Hele 3 af hans søskende var døde som små, og min oldefar Niels blev først født i 1862. Der var ikke brug for tjenestefolk mere, for børnene var blevet så store, så de klarede det hele sammen med forældrene. Den ældste hed Peder Christian, og han var nu næsten en voksen mand på 18 år.

Snebjerg kirke

Niels Christian blev konfirmeret i Snejbjerg kirke den 7. april 1861, og i stedet for at komme ud at tjene, så fortsatte han med at hjælpe til på barndomsgården.

Da han i 1870 blev 24 år, så skulle der ske noget nyt, så han tog sammen med sin lillebror Jens til den anden ende af Danmark, nemlig Lolland, hvor de forsøgte sig som strømpehandlere. De havde uldstrømper med fra den midtjyske hede, og så var planen, at sælge disse gode og lune varer til lollænderne.

Det gik som man kunne forvente, når en ung og flot mand tog til en anden landsdel eller til et andet land. Han mødte en sød pige, blev forelsket og de blev gift. Niels mødte nemlig Birthe Marie Hansen, som var født den 3. september 1845 i Nørreby på den lille ø Femø, der ligger på nordsiden af Lolland. Hun var datter af gårdejer Hans Pedersen og hustru Maren Lucie Jensen, og det unge par blev gift i Femø kirke den 16. februar 1872. Forlovere ved brylluppet var gårdmændene Jens Rasmussen af Sønderby og Hans Pedersen Træsko (brudens far) af Nørreby.

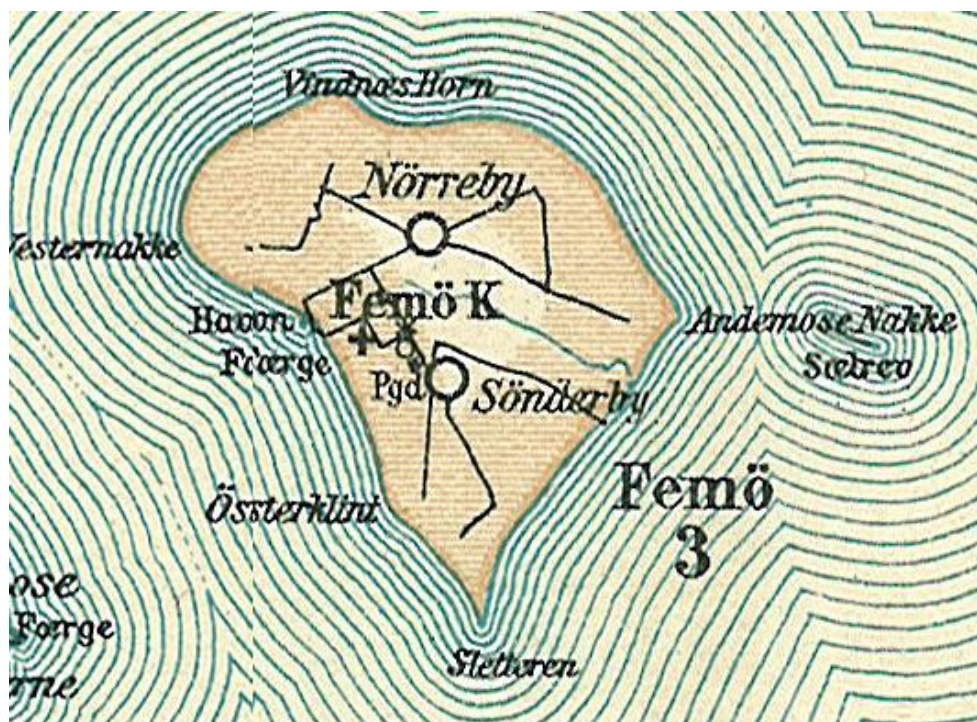

Femø kirke

Det unge par prøvede at klare sig igennem på Femø ved Lolland, men der hvilede en tung skæbne over deres tilværelse. Den første ulykke skete, da de fik et drengebarn den 17. april 1873, for han var desværre dødfødt.

Den 27. november 1873 købte Niels Christian en ejendom i Nørreby på Femø. Han underskrev et pantebrev på 2.000 kr. for at få råd til ejendommen. Det svarer til omkring 160.000 kr. i dagens penge. En dagløn for en daglejer var i år 1880 på ca. 1 kr.

Den 14. august 1875 fik ægteparret en datter, og denne gang gik det godt. Hun blev døbt Martha Lucie Kirstine Pedersen i Femø kirke den 2. november 1875. Faddere var hans venner ungkarl Hans Albrecht Jørgensen og ungkarl Morten Rasmussen begge af Nørreby. Barnet blev holdt over dåben af moderen Birthes morbror gårdmand Peder Jensens hustru Maren Lucie Hansen fra Nørreby, der således blev barnets gudforældre. Lucie, der betyder den lysende, var på det tidspunkt et meget populært og almindeligt navn på Femø, og det hed barnets mormor også til mellemnavn. I dag kendes navnet mest fra de årlige Santa Lucia optog den 13. december.

Femø udtales af københavnere med et langt e, mens de lokale udtaler det med et kort e og nærmest som et æ! Betydning er navnet kan føres tilbage til den berømte historieskriver Saxo, og han udlægger det som den fede ø, eller som skum øen. På gammeldansk hedder skum nemlig fim.

På den lille ø Femø findes de to landsbyer Nørreby og Sønderby. Niels Christian og hans familie boede i Nørreby. Øen er på 11 kvm og der bor omkring 100 personer på øen. Femø blev mange år senere berømt for kvindelejrene i 1970-erne, samt for de årlige jazzfestivaler, der er blevet afholdt siden 1970. Der er færgeforbindelse til øen fra Kragens på Lolland.

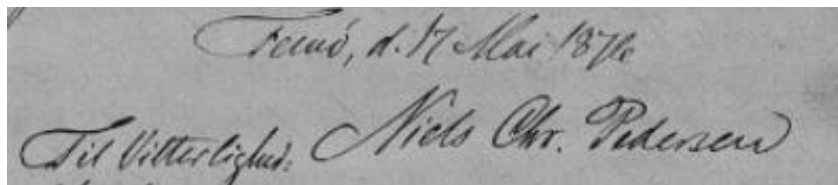

Nørreby

Den næste ulykke ramte det unge par allerede året efter deres datters fødsel. Hustruen Birthe fik lungebetændelse (brystsyg) og hun døde den 22. februar 1876 kun 30 år gammel, og hun blev begravet på Femø

kirkegård den 28. februar. I 1880'erne havde over halvdelen af befolkningen denne sygdom i større eller mindre grad, og det var den mest almindelige dødsårsag i Danmark på den tid.

Efter sin kones død, så solgte Niels Christian sin ejendom i Nørreby den 17. maj 1876. I forbindelse med salget modtog han et pantebrev på 4.600 kr. fra køberen, så det var en god handel for ham.

NCP's underskrift på skødet

Niels kunne ikke selv klare både at arbejde og at opdrage sit lille barn, så hun blev sat i pleje hos morfar, der også var enkemand, og han havde ikke giftet sig igen efter hans kones død. For Birthes mor var også død af lungesyge. Det var den 25. august 1868 som 55-årig.

Niels Christians far Peder Albæk Pedersen blev i 1876 bestyrer på den store Fonnesbækgård, der ligger i udkanten af Ikast. Manden på gården var blevet indlagt på Sindssygeanstalten i Århus, og derfor havde hans kone og ejerinde af gården Martha Sofie Knudsen brug for en dygtig bestyrer. Peder Albæk solgte derfor sin gård Siig i Snebjerg, og et par år efter i 1878 købte han Vester Fonnesbæk gården. Tipoldemor Ane Kirstine Christensen var ud af Fonnesbech familien, idet hendes farmor hed Inger Jensdatter Fonnesbech (min 3 x tipoldemor). En efterkommer i denne familie grundlagde det nu nedlagte stormagasin Fonnesbech i København.

Den 23. januar 1880 købte Niels Christian en ejendom i Nørreby på Femø af Hans Pedersen for kr. 4.200. Den havde matrikel nr. 5A.

Omkring dette tidspunkt, hvor hans kone var død og han tilbageværende barn var sat i pleje, så tog Niels Christian tilbage til sine forældre og hjalp til på Fonnesbækgård, og der opholdt han sig i foråret i 1880. Hans yngre bror Kristen hjalp også til på gården, som faderen bestyrede.

Fonnesbækgård ved Ikast

Ulykkerne fortsatte med at regne ned over hans familie, for Niels Christians svigerfar Hans Pedersen døde som 67-årig den 28. november 1880, og det var også af lungebetændelse, og han blev begravet på Femø Kirkegård den 4. december, dvs. kun 1½ uge før svigersønnens drukneulykke. Han havde passet Niels Christians datter Martha Lucie. Hun var kun 5 år gammel, og det blev nu besluttet, at hun fremover skulle passes af sin morbror Peder Jensen Hansen og hans kone Maren Lucie, og de var også hendes gudfar og gudmor, og på den måde havde de forpligtet sig til at tage sig af deres gudbarn, hvis der skete forældrene noget – og det gjorde der!

Drukneulykken

Den 12. december 1880 tog 5 mænd ud på en skæbnsvanger sejltur med en lille sejlbåd af typen halvdæksbåd fra Femø og med kurs mod Bandholm, der ligger på nordsiden af Lolland. De 5 mænd det var:

1. gårdejer **Jens Frandsen**

Han blev født i 1830 i Sønderby på Femø, og blev gift med Ane Margrethe i 1857. De fik datteren Anna i 1858. Han overlevede ulykken, og han døde i Sønderby på Femø i 1917 som 87-årig efter et langt og begivenhedsrigt liv. De fik en datter, der blev født i 1858.

Jens Frandsen og hans kones gravsten på Femø kirkegård

2. gårdejer **Jørgen Nielsen Grymer**

Jørgen

Abelone

Han blev født i 1855 på Femø og han overlevede også ulykken og døde i 1953 i den høje alder af 98 år! Han var søn af førstnævnte Jens Frandsens bror Niels, og han var dermed hans nevø. Han blev gift med Abelone Jensen den 15. marts 1880, så han var næste nygift, da ulykken skete. Ægteparret fik senere 3 børn.

3. gårdejer **Peder Olsen Lock**

Han blev født den 22. februar 1816 i Sønderby på Femø, hvor han var gårdmand. Han blev gift i 1836 med Anne Marie Rasmussen, og de fik sammen 7 børn. Han var en kendt og respekteret man i hele Lolland-Falster området. Han døde ved ulykken den 12. december 1880.

4. avlsbestyrer **Morten Rasmussen**

Han blev født den 14. maj 1853 på Femø, og han blev gift med Birthe Hansen i 1876. De fik datteren Anna Jørgine, som blev gift ind i familien Grymer i 1898. Morten stod fadder til Niels Christians datter. Han døde ved ulykken den 12. december 1880.

5. parcellist og forhenværende uldhandler **Niels Christian Pedersen.**

Oldefars bror, og han døde også ved ulykken på Sankt Lucia dag den 13. december 1880.

halvdæksbåden Let fra 1888

De 5 mænd boede alle på Femø og de havde alle ærinder på enten Lolland eller på Sjælland den skæbnesvangre dag den 12. december 1880. Jens Frandsen og hans brodersøn Jørgen Nielsen Grymer havde et ærinde på Sjælland og de medførte huer og vadsæk med deres varer og sager. De havde aftalt med Peder Olsen Lock, at de kunne sejle med ham i hans solide halvdæksbåd. Det var en stærk og god båd, som kunne rumme 30-40 tønder sæd, og dertil nogle passagerer. Lock blev regnet som Femøs bedste skipper, så de var ikke særligt nervøse over den kommende sejltur, selv om vejret var ret barsk med en kraftig blæst og regn.

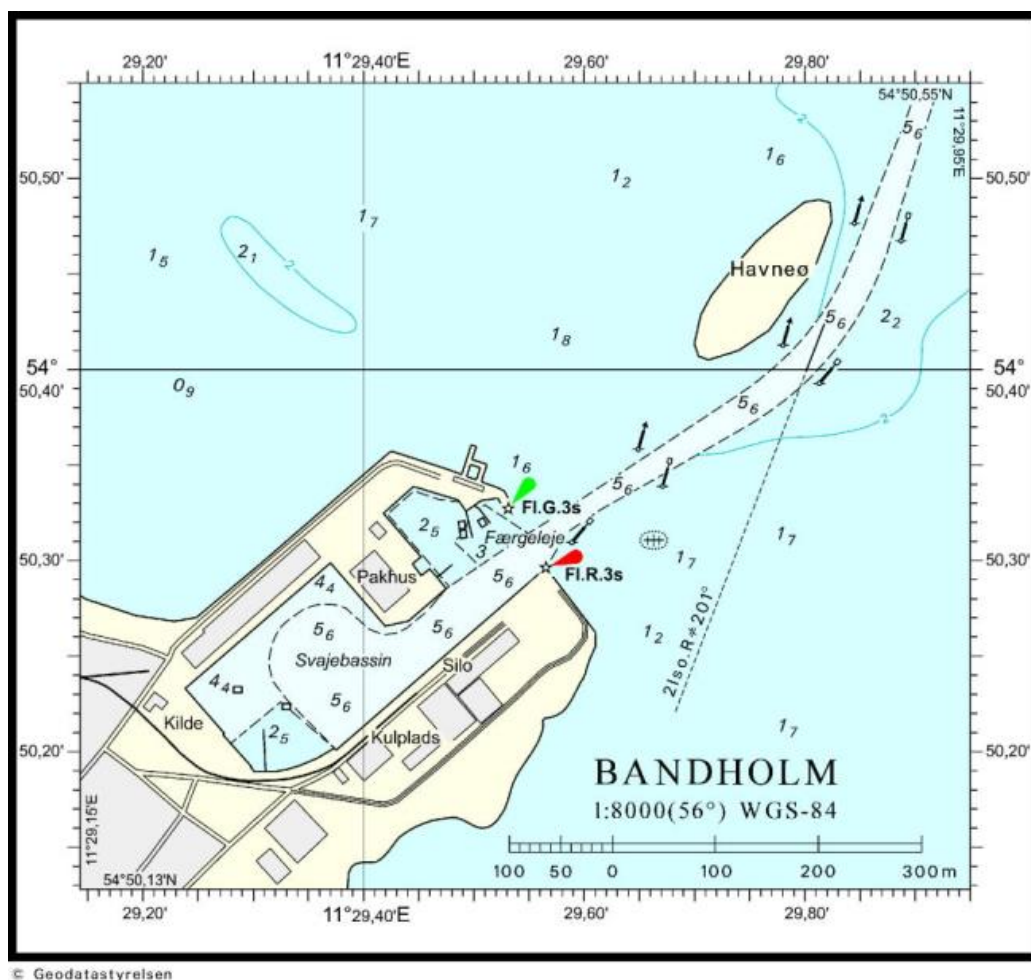
Ud over disse 3 mænd, så havde deres venner Rasmussen og Pedersen også ærinder på Lolland, så de aftalte at sejle med over Smålandsfarvandet og frem til Bandholm Havn, hvorfra de skulle videre. Måske var Pedersen på vej hjem til sin far på Fonnesbækgård for at hente flere uldvarer.

De sejlede ud omkring kl. 15 om eftermiddagen. Det var hårdt vejr med megen blæst, men de var alligevel enige om at tage af sted, og med Lock som en meget erfaren styrmand, så var de trygge nok til at tage af sted på den forholdsvis korte tur til Bandholm Havn. Turen kunne normalt gøres på under 2 timer.

Det var et hårdt og regnfuldt vejr, og det blæste yderligere op under vejs på sejlturen. Lock satte 2 sejl på den lille båd, og på trods af en voldsom søgang, så kom de godt og sikkert forbi Fejø på styrbords side og kort

efter også forbi den mindre Askø på bagbords side. Derefter nærmede de sig den lille Havneø, der ligger i kort afstand udenfor Bandholm Havn.

Klokken var nu blevet omkring 17 om eftermiddagen, og der kom nogle meget kraftige vindstød ind over båden. Lock blev lidt nervøs for den kraftige blæst, så han strøg det lille trekantede forsejl, som kaldes fokken. Det hjalp lidt, men pludselig kom der endnu et meget kraftigt vindstød, og så kunne Lock ikke holde fast i roret. Båden løb lynhurtigt op imod vinden og pludselig stødte den på grund og kuldsejlede, og vippede helt rundt, og alle 5 mand lå nu mere eller mindre i det iskolde havvand.

Da båden kæntrede var de kun omkring 300 alen (ca. 150 meter) udenfor sikkerhed i havnen i Bandholm. De klamrede sig alle til båden og gjorde anskrig, men vinden var så kraftig, så ingen i Bandholm Havn kunne høre dem.

I båden var der fastgjort en lille pram, som blev benyttet til landindstigninger tæt på kysten, og denne pram forsøgte de 5 mand også at løsgøre, og efter kort tid, så lykkedes det. Prammen kunne kun rumme 2 mand, og de aftalte hurtigt, at det skulle være Lock og Rasmussen, der steg op i prammen. Mens de andre 3 holdt fast i prammen, som stod på tværs over bådens forende, så kravlede Lock op i prammen og Rasmussen fulgte hurtigt efter.

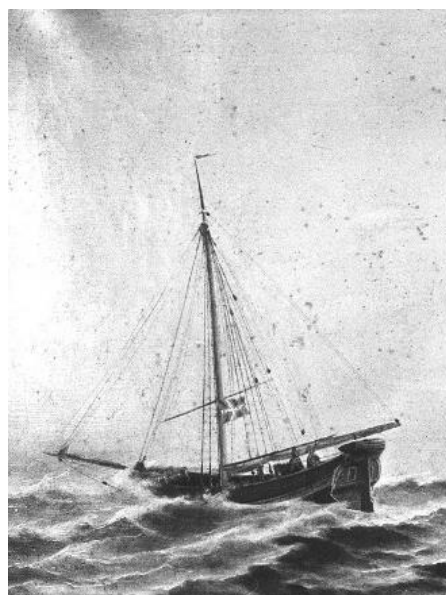
Men efter kort tid – måske var der kun gået omkring en halv time – så rev en stærk sø prammen fra dem og den drev ud og væltede kort efter, hvorved Lock og Rasmussen faldt i vandet. De viste sig kort efter over vandet, men så forsvandt de straks efter i de voldsomme bølger. De tre andre frygtede det værste for deres 2 kammerater, mens de fortsat klamrede sig til båden.

Da prammen var drevet bort, var Pedersens stilling meget vanskelig, idet han hang i vandet udenfor båden og han lå næsten helt under vand. Han havde surret sig fast i rigningen med noget tovværk, og han holdt godt fast i rælingen på båden. Det var umuligt for de to andre at frigøre Pedersen fra tovværket og få ham trukket op til de to andre på rælingen, skønt de gentagne gange forsøgte det, og Pedersen var også en korpulent mand, og han var selv ganske hjælpeløs og uden mange kræfter. Men omkring midnat, så havde Pedersen ikke flere kræfter, og han gled stille med hovedet helt ned under vandet og døde. De andre tænkte, at måske var han allerede frosset ihjel på grund af det iskolde vand, da hans hoved sank ned under vandoverfladen.

Det lykkedes Frandsen og Grymer at holde sig fast på rælingen mens de lå på knæene ude i vandet og de brugte også tovværket til at spænde sig fast med, men vandet var iskoldt. De blev ved med at råbe om hjælp, men deres stemmer blev svagere og svagere, og de var ved at løbe tør for kræfter, samtidig med at kulden bed forfærdeligt i kroppen.

Pram

Jagtbåd

Inde på land i Bandholm kunne man desværre ikke høre deres nødråb, idet vinden bar fra havnen, og man kunne heller ikke se den forliste båd for de høje bølger i det skumpiskede hav.

To mand reddes

Næste morgen havde stormen lagt sig, og fisker Jens Nielsen af Bandholm var sammen med sin bror Jacob omkring kl. 8 ude for at se til deres fiskeredskaber, da de blev opmærksom på nogle mørke genstande udenfor Havneøen ved Bandholm Havn. Brødrene roede straks derhen, og de indfandt sig ved den kæntrede båd samtidig med 2 mænd fra en nærtliggende jagt båd. Fra jagtbåden havde de også observeret forliset, og de var samtidig med brødrene Nielsen roet ud til ulykkesstedet.

Da Jens Nielsen kom nærmere, viste det sig, at det var en båd, som var kæntret, og den stod fast med bagbords låring (den rundende udad hældende yderside af skibets agterende) på havbunden mens et lille stykke af rælingen ragede over vandet, og her havde to mænd klynget sig fast, og de holdt fast i vantet (tovværket, som støtter masten) og til hinanden. Den ene sad i vandet til skridtet, og den anden sad i vand omtrent til bælttestedet.

Fisker Jens Nielsen spurgte de forulykkede mænd om, hvem de var, hvortil den ene svarede, at han hed Jens Frandsen og hans makker hed Grymer, og i det samme blev Nielsen opmærksom på, at der i vandet ved siden af de 2 personer lå en tredje person med begge arme hængende over vandet og hele kroppen under vandet med undtagelse af øverste del af hovedet, der var blottet. Denne person greb fisker Jens Nielsen fat i og løftede ham lidt op, da Jens Frandsen udbød, at denne mand allerede var død ved midnatstid, hvorefter Jens Nielsen slap liget og løftede gårdmanden Grymer op og lagde ham ind i båden til sig, mens mandskabet fra jagtbåden samlede gårdmand Frandsen op i deres båd.

De to reddede havde siddet i det kolde og oprørte vand i 15 skrækkelige timer, men nu blev de straks ført i land, hvor de fik den fornøden pleje og lægehjælp, hvorefter Jens Nielsen og hans bror Jacob tog sig af liget af Pedersen. Niels Christian Pedersen skønnedes at have været død i flere timer, idet han var ganske kold, så at der var ikke tale om noget genoplivningsforsøg. De frigjorde liget fra tovværket ved at skære en del af dette. Det var imidlertid umuligt at løfte det tunge lig op i deres robåd, så brødrene trak liget af Pedersen til land med en fange line.

Jens Nielsen kontaktede straks den lokale politibetjent, som hed Jørgensen, hvorefter liget, som var aldeles koldt, blev bragt i hus, og hans ejendele blev taget i varetægt af sognefogeden. Jens Nielsen genkendte straks den døde som uldmanden Niels Christian Pedersen, men om han var omkommet ved en drukning eller som følge af udmattelse og kulde, det vidste han ikke.

Jens Nielsen angav, at der på det sted, hvor båden fandtes kæntræt var en dybde på omkring 10 fod vand (ca. 3 meter) og den kæntrade båd lå omtrent 900 fod (ca. 300 meter) fra brohovedet og halvt så langt fra Havneøen.

Politibetjent Jørgensen sørgede for, at den sunkne halvdæksbåd blev taget op og bragt i sikkerhed, og han sørgede også efterfølgende for, at de to savnede blev eftersøgt. Der var kun et minimalt håb om, at de havde overlevet den voldsomme ulykke.

Efterfølgende fandt en fisker Jens Frandsens vadsæk, der var drevet i land ved Kragevig, og den blev udleveret til ham. Grymers vadsæk blev derimod ikke fundet, og han fortalte selv, at der i den kun befandt sig nogle få klædningsstykker.

Beskrivelse af de 3 druknede

Politibetjent Jørgensen bad fisker Jens Frandsen om at beskrive den døde og de to savnede personer fra ulykken, og hans beskrivelse lød således:

- gårdejer Peder Olsen Lock var ca. 65 år gammel, og han havde blondt hår og intet skæg, var middel høj og stærkt bygget og iført blågrønne vadmelssklæder og træsko. Han medførte en sæk, hvori der var en frakke og et par støvler. Det må antage efter hvad der siges, at Lock havde en del kontante penge og værdipapirer på sig.
- Avlsbestyrer Morten Rasmussen var ca. 26 år gammel, og han havde blondt hår, var uden skæg og ca. 170 cm. høj, spinkelt bygget og iført blå duffel overfrakke, grå ternede benklæder og lange støvler. Han medførte en vadsæk, hvori vistnok fandtes nogle fødevarer, men om han havde penge hos sig, det vidste han ikke.
- Uldmanden og hosekræmmeren Pedersen, hvis fornavn var Niels Christian, var parcellist på Femø og medførte intet rejsegodt. Han var for kort tid siden blevet enkemand og han havde købt en ejendom i Nørreby. På liget af Niels Christian Pedersen fandt lægen hudafskrabninger som sikkert var opstået som en følge af gnidning mod vanten.

Mænd fra den tid

Den overlevende gårdejer Jørgen Nielsen Grymer blev også afhørt. Han var stadig meget forkommen og sen-
geliggende og han var endnu ikke fuldkommen rask i sine fødder, der var blevet stærkt forfrosne. Grymer
bekræftede Frandsens omhyggelige fortælling, og han tilføjede, at i hans egen vadsæk var kun var nogle en-
kelte klædningsstykker, nemlig nogle kraver, manchetter og lommetørklæder samt 3 fotografier af forskel-
lige gårde og et familiefotografi, foruden nogle breve.

Eftersøgning efter ligene af de 2 druknede

Da de to savnede ikke dukkede op i løbet af et par dage, så var man klar over, at de var druknet, og i de dage,
der gik efter at ulykken var sket, så søgte fisker Jens Nielsen dagligt sammen med sin bror Jacob efter ligene,
men uden at finde det mindste spor af dem eller af prammen.

Et par dage senere blev prammen fundet. Den var drevet i land ved Kragevig, og der lå en vadsæk i pram-
men, og sognefogeden havde taget vare på begge dele.

Jagtbåden, som havde hjulpet til med bjærgningen, var afsejlet fra Bandholm, så det var ikke muligt at få en
forklaringen fra dem om ulykken og om deres hjælp fra denne båds besætning.

Den 14. december var de 2 personer, som savnes fra ulykken uden for Bandholms Havn, endnu ikke blevet
fundet, og nu havde man opgivet at søge efter dem, da søen fortsat var meget urolig.

Den 16. december var ligene af gårdmand Lock og avlsbestyrer Rasmussen stadig ikke blevet fundet. Politi-
betjent Jørgensen havde sammen med distriktslægen Theodor Rosenstand besigtiget liget af parcellist Niels
Christian Pedersen, på hvem der var nogen misfarvning af huden på højre side af ansigtet, samt nogle hudaf-
skrabninger på det ene ben, men i øvrigt intet tegn på ydre vold. Dermed kunne man afvise, at der havde væ-
ret slagsmål ombord mellem de fem mænd.

De to frelste gårdmand Jens Frandsen og Jørgen Nielsen Grymer var stadig sengeliggende hos lodsens i Bandholm, men man forventede, at de var helbredte i løbet af nogle dage.

Distriktslægen Theodor Rosenstand havde skrevet og indleveret dødsattesten for Niels Christian Pedersen.

Liget af Morten Rasmussen findes

Efter omkring 14 dages intense eftersøgninger i havnen og omkring den lille Havneø, så lykkedes det endelig den 29. december at finde det ene af ligene, og der blev skrevet en rapport til forhørsdommeren herom.

Toldkarl Julius Jonassen og fisker Hans Nielsen forklarede, at de havde søgt efter de forulykkede den 29. december om middagen med et dræg (dvs. en blyklump forsynet med 4 kroge), og de fik fat i benet af den ene af de forulykkede, der lå på havbunden ca. 5 meter fra det sted, hvor kæntringen var sket op på ca. 3 meters dybde i vandet.

Da de ikke kunne få liget ind i båden, lagde de et tov om det ene ben og trak det på den måde i land, hvorefter det blev lagt på kajen under bevogtning af snedker Mogensen og lodsens Hans Nielsen, mens politiet blev tilkaldt.

Politibetjent Jørgensen og sognefoged Christian Pedersen blev tilkaldt, og de forklarede til retten, at de ved deres ankomst fandt liget liggende på kajen og under bevogtning af snedkeren og lodsens Hans Nielsen. De fik liget anbragt i den tidligere toldforvalters bolig, hvor de afklædte og undersøgte det. Ved undersøgelsen bemærkede de, at frakken var knappet, og at der øjensynlig ikke var blevet rørt ved liget.

Lodshuset i Sønderby. Det er lods Hans Nielsen, som sidder på bænken sammen med sin kone Laura Løje. Ved siden af huset ses det høje udsigtstårn.

Politibetjent Jørgensen og distriktslægen Theodor Rosenstand synede liget af den forulykkede, som hurtigt blev genkendt som værende den savnede gårdbestyrer Morten Rasmussen af Femø, og de fandt ikke spor af ydre vold med undtagelse af nogle højst ubetydelige hudafskrabbinger på venstre skinneben og knæ.

På liget fandt de 350 kr. i sedler og en sparekassebog nr. 3199 til Maribo Disconto- og Lånebank samt en lommebog med nogle private papirer. Den afdødes klæder og øvrige medbragte ejendele blev givet til gård-ejer Rasmus Christensen af Femø, der på familiens vegne var tilstede for at modtage liget, og han kvitterede på dokumentet med fortegnelsen over genstandene.

Maribo Disconto og Lånebank 1930

Den afdødes bror gårdejer Jens Rasmussen af Femø kom og erklærede, at liget var hans bror, og at han vidste, at han medførte imellem 300 og 400 kr. på bådturen, så der var ikke forsvundet nogle penge. Jens var forlover ved Niels bryllup.

Distriktslægen Theodor Rosenstand udfærdigede derefter dødsattesten for afdøde Morten Rasmussen.

Det sidste lig eftersøges og blev endelig fundet

Toldkarl Julius Jonassen af Bandholm forklarede ultimo december til retten, at der hidtil forgæves var søgt efter liget af gårdejer Peder Lock, men at det tilstedeværende mudder gjorde det meget vanskeligt at finde liget. Han fortalte desuden, at fiskerne fortsatte med eftersøgningen indtil is forholdene hindrede det.

Politibetjent Jørgensen bemærkede kort ind i det nye år, at de hidtil foretagne forsøg på at finde liget af gårdejer Lock havde været forgæves, og at det nu på grund af islaget var umuligt at fortsætte eftersøgningen. Det måtte vente til isen forsvandt, når foråret kom.

Isbryderen Bryderen i Bandholm havn år 1900

På grund af mudder, strømforhold og is, så var det længe umuligt at finde liget af den sidst omkomne person Peder Olsen Lock. Om foråret nemlig den 4. april 1881 var isen endelig væk, og så drev resterne af et lig ind på stranden i fjorden ved Sakskøbing og tæt på Oreby, og efter en kort undersøgelse, så kunne man konstatere, at det drejede som om den druknede person fra ulykken den 12. december.

Ved begravelsen skrev lokalavisen Lolland Falster Stiftstidende følgende mindeord om den druknede:

"Peder Olsen Lock blev 64 år gammel, og han var fra Sønderby på Femø. Han var ikke alene kendt på Femø som en hædersmand for sin fine, brave og retskafne opførsel, for han var også kendt i brede kredse på Lolland og på Falster. Han vil blive dybt savnet blandt sine ligemænd og ikke mindst af den ubemidlede del af befolkningen, som han altid var parat til at give gode råd og bistand.

Derfor havde de mange, som han har hjulpet og trøstet på en synlig måde gennem tiden vist deres taknemmelighed ved at opføre en æresport ved kirken, og de deltog talrigt ved

begravelsesceremonien den 8. april 1881 i Femø kirke. Den afdøde blev efterfølgende begravet på kirkegården, og han vil blive mindet med stor kærlighed af mange mennesker.”

Bandholm havn 1920

Lægen Rosenstand og dødsattesten

Lægen, der tilså ligene var Theodor Rosenstand. Han var på det tidspunkt distriktslæge i Maribo. Han sendte en regning til myndigheder for sit arbejde inkl. undersøgelse af ligene, samt skrivning af dødsattester, og den lød på i alt 48 kr.

Hans dødsattest for Niels Christian Pedersen ses nedenfor. Myndigheder forlangte undersøgelser af og svar på en helt række standardspørgsmål, når et dødsfald skyldtes enten selvmord eller ulykke, som medførte en pludselig død. Det skulle bl.a. afklares, om der var tale om en forbrydelse eller om der var sket en ulykke, og lægen skulle også sikre sig, at der var sikre dødstegn.

Selve dødsårsagen skulle også angives, samt om der var forsøgt genoplivning.

Lægen havde ikke en fortrykt blanket, så han måtte selv skrive det hele ud fra den skabelon, som myndighederne havde bestemt.

Dødsattesten var ikke uden fejl, for Niels var på dødstidspunktet enkemand, og han blev kun 33 år gammel.

Skæbne
 Nødsattest ved Selvmord og anden ved ulov-
 lige Handelsskandaler indbragte fuldstændig Nød.

Fulde Navn:

Hvis den Paagældende er u-
 kjendt, angives paa denne
 Plads blot Kønnet og den
 sande Lige Sædskelighed. An-
 givelse af alle Sædskeligheds-
 degn (Mr. Moder, Moder, Sø-
 nering, etc.)

Nils-Christian Pedersen

Alder (c. fyldte Aar, for
 Boen under Aar Maane-
 der eller Uge)

omtrent 70 Aar gammel

Ugift, gift, Enkemand, Enke
 Egen eller Forældres Hælling
 og Navnvej:

Gift
 Sædskelighed

Bopæl (c. Sted, hvor den Af-
 døde sidst har haft Op-
 hold - By, Gade, N.:

Famø

Nøds eller Tredsted:
 (navn eller borte)

Afdøde fandtes den 13. d. M.
 d. d. paa en den foregående
 Dags Eftermiddag, Klokke
 12.00, i den for Næsten
 ved Børsteholm, -
 den 12. d. M. forulykket
 Baaden, men efter 2 paa Baad-
 den varude Mandes Forbete-
 ring, er Afdøde rimeligvis
 faldet død den 13. Morgensiden
 den.

Nødsdage eller hvor
 denne kan angives
 Dagen og Tid, naar den
 Paagældende er funden
 død:

En Oplysningssag
 foretaget?

Nej.

Ligets Lige og Forhold til
 den nærmeste Omgivel-
 ser:

Afdødes Lig fandtes i den
 gamle, Værelse paa den
 gamle Baad, i den ledige
 Overkroge, paa den gamle
 Del af Kælderset, var
 under Værelsets Overflade,
 Værelset er paa dette Sted
 10 Fod dybt.

Finder der ildvædder paa
 Legemet Spor af Vold, og i etc.

Sådan huske?

Nej

Theodor Rosenstand blev født den 12. maj 1819 i Nordby på Fanø, og han døde den 26. februar 1893 i København.

Han var ud af en adelig familie, og han var søn af Birkedommer, Justitsråd Philip Peder Rosenstand og Christiane Dortha Halse. Han blev student i 1836 i Viborg, tog lægeeksamen i 1843, og kom i praktik på Holstebro Sygehus i 1844.

Senere tjente han på det store Frijsenborg Slot i 1844—1846, på Kolding Sygehus i 1846, og han var overlæge i hæren under krigen i 1848—50 og igen under krigen i 1864.

Han var medlem af Sundhedskommissionen og distriktslæge i Maribo og læge ved Amtssygehuset i 1869. Han tog sin afsked som distriktslæge på Lolland den 27. december 1888.

Maleri af Christoph Ohm

Skifteretten blev sat i Ikast

Skifteretten efter Niels Christian Pedersen blev efter anmodning fra Fejø Birk foretaget i Ikast Skifteret den 29. marts 1881, for det var her, at hans far Peder Albæk Pedersen boede. Der forelå fra Femø myndighedernes side en liste over hans ejendele, samt en købekontrakt på en ejendom i Nørreby på Femø – matrikelnr. 5A.

Peder Albæk var naturligvis tilstede i skifteretten, og de få ejendele blev overgivet til ham. Ejendommen i Nørreby blev sat på auktion, og den blev solgt den 13. december 1881 til svogeren Peder Jensen Hansen. Købesummen blev fastsat til 8.223,29 kr.

Arvingerne var faren Peder Albæk og den umyndige 5-årige datter Martha Lucie, så det blev Peder Albæk som administrerede den samlede arv, og så kunne han videre give midler til Martha Lucie efter behov.

Han videregav formentlig også en del af midlerne til Peder Hansen Jensen, som tog Martha Lucie i pleje.

Toldkarlen og fiskeren blev dømt for fiskeri med bundslæbsvod

To af de involverede i behandlingen af drukneulykke var få år før ulykken blevet idømt en bøde, fordi de havde fisket med bundgarnsvåd. Det var toldkarl Jonassen og fisker Jens Nielsen. De havde tilstået forholdet, hvor de den 30. juni 1878 havde været uden med Jens Nielsens fiskerbåd imellem Oreby og Bandholm. De havde fisket med opsat sejl og med hjælp af et drivvåd, som var så tungt, at de skrabede havbunden og rev tang op planter op med rødder, så havbunden blev ødelagt, og så havde de fanget fiskeyngel og rejer.

Bundgarn hænger til tørre

De var ved underretten blevet idømt en bøde på 80 kr. til Jonassen og 50 kr. til Jens Nielsen. Desuden skulle de betale for sagens omkostninger 10 kr. til hver.

De ankede dommen til landsretten, der den 22. oktober 1878 stadfæstede underrettens dom, dog blev Jonassens bøde nedsat til 50 kr. Desuden skulle de betale 10 kr. hver til henholdsvis forsvarer og anklager i sagen.

Denne dom blev minsandten anket til Højesteret, der den 12. marts 1879 stadfæstede de tidligere domme. Nu skulle de også betale hver 20 kr. til forsvarer og anklager ved Højesteret. Højesteret behandler kun i særlige tilfælde sådanne domme, så det må have været en principiel dom vedrørende brug af bundgarnsvod, således, at der efterfølgende kunne lovgives om præcise regler herom.

Hvordan gik det Niels Christians datter Martha Lucie?

Martha Lucie Kirstine Pedersen kom i pleje hos sin morfar Hans Pedersen i Nørreby, da hendes mor døde, mens hun kun var 1 år gammel. Men ulykkerne forfulgte hendes familie, for i 1880 døde først hendes morfar og kun 14 dage efter hendes far, og så kom hun i pleje hos sin morbror Peder Jensen Hansen og hans hustru Maren Lucie Hansen i Nørreby på Femø, og de var også hendes værger ved faderens død. Hun blev konfirmeret i Femø Kirke den 6. oktober 1889. Plejeforældrene er også hendes gudmor og gudfar, og hun har også fået sin gudmors specielle mellemnavn Lucie. Hendes mormor hed Maren Lucie Jensen, og hun døde allerede i 1868 i Nørreby.

Hun klarede sig som ung ved at arbejde husholderske for andre. I 1899 og frem til 1901 var hun husholderske for Lars Peder Nielsen og hans søn Peder Larsen i Hunseby på Lolland. I 1906 var hun landarbejder i Radsted ved Sakskøbing, og i 1911 var hun tjenestepige hos gårdejer Ole Peder Degn i Tingsted på Falster.

Mens hun opholdt sig hos Ole Peder Degn, så blev hun gravid, og den 17. juli 1911 fødte hun datteren Erna Marie Nielsine. Hun opgav ikke, hvem der var faderen til hendes datter.

I 1916 arbejdede hun som husholderske for tømrer og landarbejder Niels Rasmussen i Engestofte på Lolland, og datteren boede hos hende. I 1925 var hun husbestyrerinde for enken Karen Anna Hartmann i Østofte, der også ligger på Lolland.

Nørrebys gadekær i år 1900. Her har Martha Lucie leget!

I 1940 var hun blevet så gammel, at hun fik aldersrente fra det offentlige, og hun var flyttet til Slotsgade 76 i Nykøbing Falster, hvor hun døde.

Slotsgade 76 i Nykøbing Falster

Hun døde den 1. jan 1956 som 80-årig. Hendes datter Erna Marie blev gift med tilskærer Aksel Marius Seinius Madsen den 2. april 1938, men jeg har ikke fundet ud af, om de fik børn.

Februar 2023

Arne Bjørn Jørgensen

Stemmingsbillede fra Femø